

Лек од естетске ентропије

Слике из Зрењанина

Слободан Пашић

(Предео као њовог — њросѡѡр као исходиште)

Уметничка колонија „Ечка“, недалеко од Зрењанина, једна од најугледнијих, приредила је у зрењанинском Народном музеју репрезентативну изложбу под називом „Предео као повод — простор као исходиште“. О значају ове изложбе, напорима „Ечке“ да јавности понуди оно највредније што се данас догађа у југословенском пејзажу, разговарали смо с Јасмином Тугоров, историчаром уметности „Ечке“, координатором селекторске комисије изложбе „Предео као повод“ — простор као исходиште“.

— Жеља да се избегне наслеђени једносмерни и једностранни однос уметности и уметника према природи, пре делу и околини, као и „естетска ентропија“ нагони људе од акције да уласком у предео, са поводима тако битно различитим од русоовског „повратка природи“, траже златну нит већ зане мерену у изгубљеним и исцрпљеним резервоарима имагинације модерне слике — каже Јасмина Тугоров. Нека данашње пленеристе замењују истраживачи луталице, аналитичари конкретнег предела терена, они који сакупљају и интервенишу, афирмишући испи-

тивачку, мобилну структуру саме уметности.

И, град у том контексту није само повод и тема, он је и грађа за бескрајне уметничке транспозиције и „предео“ за интервенције сликањем на орнулим фасадама у варијантама оплемењивања суморних и оронулих средина, које машта уметника, увођењем виртуалних простора, преображава у апсурдну сценографију.

Да ли и промене природне околине под дејством технологије, делују на промене у начину сликања пејзажа?

— Историја самог бављења пределом прати у извесном смислу и историју еколошких ситуација. Како то показују неке скорашње студије (Маковски), ако се примери мотива европског пејзажног сликарства створених у последња три века пореде са данашњим терминима *in situ* — на лицу места, видеће се да су њихови обриси, као оригинални поводи, потпуно измењени или ишчезли. Не само због природе измене биљног омотача. Сам ваздух је измењен, његова боја, форме облика... Ширењем индустријских зона мрежа комуникација, узајамно већ спојених проздова градова, мега-

лополиса, „идилнични предео“ се јавља као природни резерват и привилеговано прибежиште, с оне стране поствареног и отуђеног амбијента.

Стварни предео, оно што је од њега остало, што је довољно удаљено од правца експанзије техничког света, на шао се премрежен узајамно супротстављеним настојањима истовременим тежњама да се, с једне стране, његова инертна грађа обликује у параболу као присутно место, имаго одсецака живста и да се делује у њему, с друге стране.

Зашто се сликарство пејзажа понегде још увек сматра секундарним жанром? Може ли се прихватити тај суд или га је потребно ревидирати?

— Тачно је да су неке велике школе прошлости игнорисале пејзаж и да им је он служио као додатак слици, пратња, мање или више срећна, у поједини фигуре. Али, у историји ликовне уметности стиже се до тренутка кад човек постаје у пејзажу само одатак. Код импресиониста човек се већ своди на колористичку мрљу, да

би нас најзад оставио саме пред лицем природе. Данас се више не може говорити о неједнакости жанрова, то је вештачка конструкција. Може се само говорити о неједнаким талентима уметника.

Изложба у Зрењанину носи назив „Предео као повод — простор као исходиште“. Какво значење у ликовној уметности има проблем простора?

— По Хилдебранду, а са њим деле то мишљење многи теоретичари уметности и естетичари, све што је у једном делу вредно, нужно визуелне природе, служи стварању илузије сликаног простора. Индивидуалне форме у ликовном делу у узајамним релацијама су у бити средство за конструисање волумена, раздаљина, планова и простора између њих и као такве оне су искључиво уметнички фактор.

Ако се у четвородимензионалном простору — континууму прелазак из једног тродимензионалног простора у други одвија кроз површину у естетском, уметнички-могућем, сликарском простору, тај прелазак се одвија кроз однос проширених просторних релација померањем интенционалних значења и изражајних вредности кроз димензију стваралачког и аутентичног.